

Mgr Katarzyna Osiak -Krynicka

Streszczenie

Dziecko to istota, która znajduje się w okresie silnego rozwoju psychicznego i fizycznego, a największym zagrożeniem dla tego rozwoju stanowią urazowe doświadczenia we wczesnym okresie życia. Przykładem takiego urazowego i traumatycznego doświadczenia, mogącym mieć wpływ na dalszy rozwój dziecka i wywołać u niego negatywne skutki, stanowi jego udział w procesie karnym w charakterze uczestnika, nienależnie od tego czy występuje on w roli oskarżonego, pokrzywdzonego lub świadka.

Dla dziecka traumatyczny może być nie tylko sam fakt uzyskania statusu uczestnika postępowania, ale przede wszystkim sposób w jaki jest traktowane przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości, brak poszanowania jego uprawnień, dostosowania poziomu trudności przekazywanych mu informacji do jego wieku i stopnia rozwoju oraz stanu zdrowia, a także brak możliwości uzyskania wsparcia od bliskich osób, które dziecko darzy zaufaniem. Dlatego też niezależnie od roli w jakiej dziecko uczestniczy w procesie karnym, powinien być on prowadzony w sposób sprzyjający poczuciu jego godności i wartości, które umacniają w nim poszanowanie podstawowych praw i wolności i muszą istnieć standardy i modyfikacje procesowe lub dodatkowe rozwiązania odróżniające sytuację dziecka jako uczestnika procesu karnego od sytuacji osób dorosłych, chroniąc je przed negatywnymi skutkami udziału w tym postępowaniu. Ponadto organy procesowe powinny stać na straży, aby we wszystkich sprawach w udziałem dziecka kwestią nadrzędną było zabezpieczenie jego interesów, prawidłowa realizacja jego praw i istniejących standardów, a czynności procesowe były przeprowadzane w sposób uwzględniający wiek, stopień rozwoju oraz stan zdrowia dziecka. Wstępna analiza piśmiennictwa, a także badań przeprowadzonych m.in. przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę w 2020 r. dotyczących standardów przesłuchiwania małoletnich w charakterze świadków oraz Helsińską Fundację Praw Człowieka w 2017 r. odnoszących się do realizowania przez nieletnich oskarżonych prawa do obrony, dały podstawy do przyjęcia iż, obowiązujące przepisy regulujące polski proces karny nie przewidują w pełni odpowiednich regulacji i instytucji, które chroniłyby interesy dziecka w toczącym się postępowaniu karnym i w praktyce realizacja już istniejących rozwiązań nie przebiega w sposób prawidłowy i rzetelny, mimo, iż udział dziecka w procesie karnym niesie ze sobą ryzyko negatywnego wpływu na dalszy rozwój dziecka i jego funkcjonowanie w dorosłym życiu.

Powyższe ustalenia stanowiły asumpt napisania niniejszej rozprawy, której celem jest stworzenie kompleksowego opracowania dotyczącego udziału dziecka w procesie karnym w roli oskarżonego, pokrzywdzonego i świadka oraz dokonanie analizy tego zagadnienia w kontekście normatywnym, dogmatycznym oraz pragmatycznym, poddanie ocenie projektowanych przez ustawodawcę zmian w tym zakresie, a także przedstawienie postulatów de lege ferenda, które mogłyby pomóc w poprawieniu sytuacji procesowej dziecka jako uczestnika procesu karnego.

15.09.2022r.

Katarzyna Osiak-Krynicka